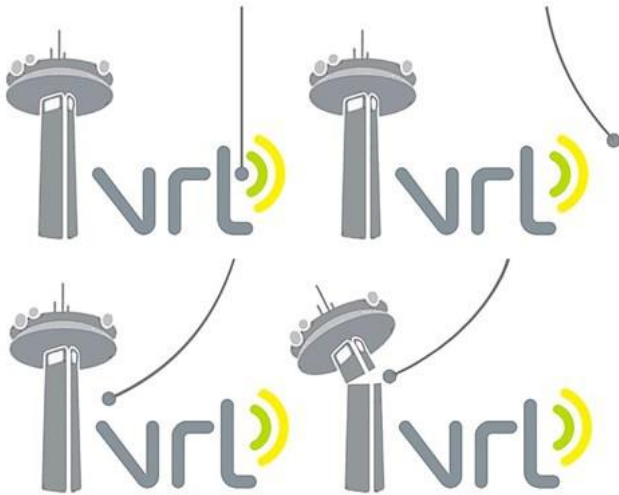

Marc Hooghe

De tijd der vergelding

De Standaard, 12 augustus 2014.

Besparingen zijn het gedroomde excuus om de openbare omroep eindelijk te kortwieken. Maar een sterke VRT is nog altijd de best mogelijke investering in de Vlaamse cultuur en de Vlaamse samenleving, en dat is toch wat de Vlaamse beweging wil?

We hadden dit jaar een Amerikaanse hoogleraar communicatiewetenschappen te gast, en de man was stomverbaasd over het aanbod van de Vlaamse televisiestations. Een volledige speelfilm, zonder onderbreking voor reclame. Elke avond twee uur nieuws en duiding, in volle prime-time. Wat hem nog het meest verwonderde: de Vlaamse televisie kan ook vier uur aan een stuk wielervedstrijden uitzenden, zonder ook maar één onderbreking voor advertenties. De verbazing van onze Amerikaanse collega toont aan hoe uitzonderlijk een sterke openbare omroep is geworden. In de Verenigde Staten bestaat er ook wel zoiets, maar dat is niet veel meer dan een marginale getto-zender voor intellectuelen. De vraag is hoe lang Vlaanderen nog zo'n sterke openbare omroep zal blijven koesteren.

Op zich is het natuurlijk normaal dat alle overheidsdiensten de volgende jaren zullen moeten besparen, maar als je het geheel bekijkt, dan is er veel meer aan de hand. Sommige diensten moeten niets of heel weinig inleveren, terwijl andere instellingen de volle laag krijgen. Zoals het er nu naar uitziet behoort de openbare omroep tot die slachtoffers die expliciet in het vizier genomen worden, ondanks het feit dat de VRT de afgelopen jaren al heel sterk heeft moeten besparen. Bart Tommelein (Open VLD) zegt dat ook met zo veel woorden: hij droomt er al jaren van het bereik van de openbare omroep terug te dringen, en de algemene besparingen zijn het ideale excuus om eens flink de hakbijl te zetten in het budget van de VRT. Het uur van de vergelding is voor hem nu eindelijk gekomen.

Toch is de positie van de openbare omroep ook niet zo uitzonderlijk binnen Europa. In geheel noordelijk Europa heb je sterke openbare zenders, met marktaandeel tussen de dertig en de zestig procent. In het zuiden en het oosten van Europa ligt dat eerder rond de 15 procent. Het is trouwens ook opvallend: in die landen waar de openbare omroep zwak staat, is de politieke kennis van de bevolking beperkter, is er meer politiek wantrouwen, en krijgen populistische en racistische partijen meer kansen. Er valt dus wel wat te zeggen voor een samenleving die blijft investeren in een goed functionerende openbare omroep.

Te veel succes

Maar de mantra is nu blijkbaar dat de Reyerslaan té succesvol is, waardoor er te weinig ruimte overblijft voor de commerciële firma's. Dat is een eigenaardig verwijt: er zijn geen andere overheidsinstellingen die afgestraft worden omdat ze hun werk goed doen. Als dat het belangrijkste argument is, dan is er slechts één advies voor de VRT-medewerkers: maak voortaan heel slechte en hermetische programma's, zo dat enkel nog de happy few kunnen volgen, en dat zal de Open VLD tevreden zijn. Het argument van de concurrentievervalsing is al even absurd. Natuurlijk heeft de openbare omroep een heel specifieke opdracht, namelijk het brengen van de best mogelijke nieuws- en cultuuruitzendingen. Maar alleen voor de VRT zegt men dan dat de overheid zich daartoe zou moeten beperken. Het is alsof men aan de NMBS zou zeggen dat ze niet meer mag rijden op de drukke en winstgevendende lijn tussen Gent en Brussel, en alleen nog maar treintjes mag laten rijden op marginale en verlieslatende lijnen naar Poperinge en Neerpelt.

Het argument van de concurrentievervalsing moet juist omgedraaid worden. Er zijn nu commerciële stations die enkel entertainment uitzenden en niet investeren in nieuwsuitzendingen. Het maken van goede nieuwsuitzendingen kost nu eenmaal veel geld. De VRT biedt wel de volledige waaier van maatschappelijke dienstverlening. Ook wie graag ontspanningsprogramma's meepikt, krijgt toch een flinke dosis betrouwbaar nieuws mee. Blijkbaar hoeft ook dat niet meer van de regering-Bourgeois, en een zender als MNM mag gerust naar de privé gaan. In de praktijk wil dat zeggen dat honderdduizenden Vlamingen geen fatsoenlijke nieuwsuitzending meer zullen krijgen. Blijkbaar vinden sommigen in de Wetstraat dat een heel aantrekkelijk vooruitzicht. Hoe minder mensen afweten van de politiek, hoe kleiner de kans dat politici worden afgerekend op het beleid dat ze voeren.

Vlaamse cultuur

De openbare omroep heeft de afgelopen halve eeuw Vlaanderen gemaakt tot de samenleving die het nu is. Zelfs het Nederlands dat we spreken is tot stand gekomen door de VRT, en de openbare omroep heeft hierin altijd veel mensen en middelen geïnvesteerd. De Vlaamse Gemeenschap wordt nu voor het eerst in de geschiedenis geleid door een Vlaams-nationalistische minister-president. Het is ronduit verbijsterend dat uitgerekend die regering een omroep die zoveel betekent voor de Vlaamse cultuur en de Vlaamse samenleving wil decimeren.

(De auteur is gewoon hoogleraar politieke wetenschappen aan de KU Leuven)